

Trygderetten - TRR-1999-1799

Instans	Trygderetten - Kjennelse
Dato	1999-06-17
Publisert	TRR-1999-1799
Stikkord	Ftrl § 13-3 og § 13-4 - Yrkesskade/yrkessykdom.
Sammendrag	<p>Dap var tilsatt som høvleriarbeider ved en sagbruk- og høvleribedrift. Han mente at han som følge av ulmebrann på arbeidstedet hadde utviklet psykiske plager og satte frem krav om menerstatning etter folketrygdloven § 13-17. RTV hadde avslått å godkjenne at det hadde funnet sted arbeidsulykke i lovens forstand. Etter rettens oppfatning var det klart at en brann på et arbeidssted i prinsippet faller inn under arbeidsulykkesbegrepet. Dette må gjelde selv om det på grunn av virksomhetens art var stor risiko for at brann kunne oppstå og slik at arbeidstakerne i større grad enn vanlig måtte være forberedt på brann. Tilsvarende måtte gjelde for f.eks skadelig gassutslipp. Annerledes kunne det ikke stille seg for en «ulmebrann». Det var ikke til hinder for å godkjenne en skade som yrkesskade at den var et resultat av flere arbeidsulykker, og også om de var likeartede, f.eks flere ulmebranner. Også psykiske skadevirkninger av en arbeidsulykke kunne godkjennes som yrkesskade. Retten kom til at dap hadde vært utsatt for en eller flere arbeidsulykker.</p>
Saksgang	Ankenr: 99/01799.
Parter	Ankende part: AP, X (Prosessfullmektig: Advokat Olav Stake, Tønsberg). Ankemotpart: Rikstrygdeverket, Oslo.
Forfatter	Ole-Erik Øie, juridisk kyndig rettsmedlem. Hans Roar Torvund, juridisk kyndig rettsmedlem. Kari Holst, juridisk kyndig rettsmedlem. 2 legmedlemmer fra det alminnelige legmannsutvalg.

Saken gjelder: Anke over vedtak om at sykdom ikke ble godkjent som yrkesskade/yrkessykdom, jf. folketrygdloven § 13-3 og § 13-4.

Den ankende part, AP, født i 1971, var tilsatt som høvleriarbeider ved Y A/S, som er en sagbruk- og høvleribedrift i Z, Vestfold. Han mener at han som følge av ulmebrann på arbeidsstedet høsten 1990 utviklet psykiske plager. Den 30 mars 1998 satte han på dette grunnlag frem krav om menerstatning etter folketrygdloven § 13-17.

Ved Rikstrygdeverkets vedtak den 23. november 1998 ble hans aktuelle lidelse ikke godkjent som yrkesskade/yrkessykdom etter folketrygdloven. Vedtaket ble påanket 11. desember 1998. Rikstrygdeverket har prøvet det påankede vedtak på ny og foretatt saksforberedelse i samsvar med § 13 i lov av 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten. Ankemotparten har gitt en fremstilling av saksforholdet og partenes anførsler i et oversendelsesbrev til Trygderetten. Den ankende part har fått gjenpart av brevet og er gitt anledning til å uttale seg. Saken er deretter oversendt Trygderetten ved ekspedisjon av 3. mai 1999.

Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) har siden høsten 1996 vært involvert i et prosjekt ved Y for å utrede helsemessige konsekvenser etter ulmebrann ved bedriften i 1990. I en rapport med tittel «Senfølger etter en plastbrann» som instituttet avga 15. april 1998, heter det i et avsnitt «Ulmebrannen i 1990» blant annet:

«Høvleriet er bygget på gammel myrgrunn. Grunnen under betonggulvet hadde på 1980-tallet sunket, noe som førte til at gulvet også sank med til dels store nivåforskjeller. Ledelsen bestemte at det skulle gjøres noe med dette. De engasjerte et firma, Æ, som hadde spesialisert seg på å løfte betonggulv ved å sprøyte polyuretanskum under gulvet (FloorLift-metoden). Komponentene (råstoffene) blandes, for så å sprøytes inn mens de ekspanderer under herding med varmeutvikling. Golvløftingen ble utført i to perioder. Nesten 14 tonn ble sprøytet inn fra 22. oktober 1990 til 2. januar 1991, og noe over ni tonn ble sprøytet inn i løpet av høsten 1992.

Det er beskrevet flere tilfeller av røykutvikling under arbeidet. Dette skyldes sannsynligvis at det var store hulrom under betonggulvet som måtte fylles med materiale. Det store volumet kombinert med relativt rask innsprøyting ga sannsynligvis for stor varmeutvikling og dermed ulmebrann. Høvleriet er et lokale med golvflate på omtrent 50x100 meter og en takhøyde på ca 8 meter.

.....

Hovedbrannen inntraff ved 19-tiden den 23. november 1990. Denne kvelden ble det startet slokking med vann så snart brannen ble oppdaget. Det var bedriftens ansatte som utførte slokkingsarbeidet uten at det lokale brannvesen eller politiet ble tilkalt. Det var kraftig utvikling av gul røyk med sur lukt. Tilsynelatende var slokkearbeidet vellykket da kveldsskiftet var slutt klokka 22. Ventilasjonsanlegget i høvleriet ble slått av da kveldsskiftet gikk hjem. Klokka 6 om morgenen den 24. november var høvleriet fylt av røyk. De som kom først til kunne ikke se fra vegg til vegg på grunn av røyken. Det ble luftet, og etter dette fortsatte produksjonen i høvleriet tilnærmet normalt.

Omtrent 25 arbeidstakere ble utsatt for brannen om kvelden den 23. november og/eller morgenen den 24. november. Det var i denne perioden en del omlegginger i produksjonen som medførte at mange gikk dobbelt skift. De var derfor til stede i høvleriet både den 23. om kvelden, og den 24. om morgenen. Flere av dem som deltok fikk akutte symptomer under slokkingsarbeidet, og en del måtte holde seg borte fra arbeidet i de påfølgende dagene. Ingen besvimte, lege ble ikke kontaktet, og det var heller ingen som ble lagt inn på sykehus.

.....

Æ reduserte tempoet i innsprøytingsprosessen etter hovedbrannen. Etter hvert avtok røykutviklingen. I perioder var det imidlertid røyk i lokalet med påfølgende slokking i hele perioden fram mot avslutningen av arbeidet 2. januar 1991.

Flere har beskrevet at det var uro i bedriften i forbindelse med golvløftingen. Verneombudet på høvleriet reagerte allerede før arbeidet startet og protesterte overfor ledelsen over at golvløftingsfirmaet kom med mange tønner med advarselsmerking uten at det forelå datablader. Det har også kommet fram at det var ulikt syn mellom ledelsen representanter for de ansatte om alvorligheten av branntilfellene, og enkelte reagerte på at de ble beordret til å arbeide på høvleriet under dagene som fulgte ulmebrannen.»

Overlege dr. med. B, Statens arbeidsmiljø- institutt, som også var prosjektansvarlig for rapporten, har 7. januar 1998 avgitt en arbeidsmedisinsk spesialisterklæring om APs tilfelle. Det heter i denne blant annet:

«Den aktuelle kvelden arbeidet han ved fingerskjøteren, som da var i området for gulvløftingen. Han merket at det steg røyk opp fra gulvet, observerte at det ble gjort slukningsforsøk med vann. Han var selv ikke direkte involvert i slukningsarbeidet. Han sier at han merket en sur lukt i lokalet. Han beskriver det som en mandellignende lukt, en lukt han kjenner fra mandel-fromasj, som er en spesialitet som bestemoren lager. Han ble i løpet av skiftet susete i hodet, følte seg svakt beruset, men kjørte hjem selv om han følte seg generelt syk. I løpet av arbeidstiden var han ute og kastet opp en gang. Han besvimte ikke. Han beskriver for øvrig en skepsis til hele løfteprosessen og sier at datablader ble etterspurt både før og etter brannen. Han hadde ikke akutte pusteproblemer i forbindelse med brannen, men har senere fått problemer med svimmelhet ved dårlig luft. Han føler selv at han er blitt mer sensitiv for forurensninger. AP tror han var borte fra jobben dagen etter brannen, men husker bestemt at han var på jobb en dag med gul røyk i hele lokalet slik at man ikke kunne se motsatt vegg i høvleriet. Han husker ikke å ha observert gult belegg på gulvet, og kan heller ikke huske at han fikk plager den dagen det var røyk i lokalet.»

I en «samlet konklusjon», som også er sitert i Rikstrygdeverkets oversendelsesbrev, heter det:

«Y-saken er en svært spesiell sak som har hatt alvorlige følger for et flertall av de som var involvert direkte eller indirekte i polyuretanbrannen i 1990. Det er rimelig godt dokumentert at det har vært en forholdsvis sterk utvikling av frie isocyanater under ulmebrannen. De rene kjemiske skadevirkningene spilte, i APs tilfelle, en avgjørende rolle i akuttstadiet og en underordnet rolle etterhvert. Det er mer usikkerhet knyttet til om nerveskadelige gasser som karbonmonoksyd og hydrogencyanid (evt. i kombinasjon) kan ha innvirket i tilstrekkelige doser til å forårsake en anoksisk hjerneskade. Den mest rimelige forklaringen på symptomer og funn er en kombinert akuttvirkning av branngasser og en vedvarende stressbelastning i perioden etterpå. Begge komponentene vurderes som nødvendige elementer for å forårsake og utvikle det sykdomsbildet som er manifest hos AP i dag. AP har utviklet leddsmerter, trøtthet, konsentrasjonsvansker og en uspesifikk hypersensitivitet i øvre luftveien. Plagene tar svært mye av hans tid. Det vurderes som sannsynlig at sykdomsbildet er en følge av brannen. Symptombildet og forløpet kan passe med et kronisk posttraumatisk stress-syndrom. AP er i dag i 50% arbeid. Den medisinske invaliditet vurderes 15-24%. Den ervervsmessige uførhet vurderes under tvil å være 50%.»

DEN ANKENDE PART, AP ved prosessfullmektig, anfører at Volds skader skyldes arbeidsulykke. Hovedårsaken til skadene var brannen den 23. november 1990. Det var en omfattende ulmebrann hvor hele høvleriet ble røklagt av giftige gasser. De tilstedeværende ble syke og mange måtte ut for å kaste opp. Det vises til det som foran er sitert fra rapporten fra STAMI. Denne episoden må anses som en arbeidsulykke i lovens forstand. Det bemerkes at brannen ikke oppsto som følge av bedriftens ordinære virksomhet. Det var heller ikke bedriftens egne ansatte som utførte arbeidet som forårsaket brannen.

Som følge av at brannen må karakteriseres som en arbeidsulykke, må posttraumatisk stresslidelse godkjennes som yrkesskade.

Videre anføres at Rikstrygdeverket har godkjent som yrkesskade psykiske skader som en annen av arbeiderne fikk etter ulmebrannen. Hensynet til likebehandling tilsier at også AP får det.

Det er nedlagt påstand om at APs plager godkjennes som yrkesskade, og at han tilkjennes saksomkostninger.

ANKEMOTPARTEN, Rikstrygdeverket, anfører at det aktuelle tilfellet gjaldt, som nevnt i spesialisterklæringen fra STAMI, flere såkalte ulmebranner over tid. Hovedbrannen inntraff den 23. november 1990. Bedriftens ansatte utførte slukningsarbeidet, uten at politi eller brannvesen ble tilkalt. I hele perioden frem til avslutningen av gulvløftingen den 2. januar 1991, var det perioder med røykutvikling og påfølgende slokking. Dette skjedde flere ganger og over et lengre tidsrom. I så måte kan ikke ulmebrannene sies å være en plutselig eller uventet ytre hending. Det foreligger etter Rikstrygdeverkets syn ingen markert ulykkeshendelse. Det anføres videre at det i perioder med røykutvikling fortsatt ble jobbet i sagbruket. Dette ble ikke funnet å gi fare for liv eller helse for de ansatte ved noen av anledningene.

Rikstrygdeverket anfører også at arbeidsplassen var et sagbruk, og det må derfor antas at de som arbeidet der var innforstått med faren for blant annet brann. Foreliggende tilfelle med ulmebranner - uten ild - kan etter Rikstrygdeverkets skjønn derfor ikke vurderes som påkjenninger eller belastninger som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid. Lovskravet forsåvidt gjelder arbeidsulykke etter folketrygdloven § 13-3 annet ledd er derfor ikke oppfylt etter ankemotpartens syn.

Rikstrygdeverket er ellers enig i at det i etterkant av «brannene» oppstod en del problemfylte situasjoner for de ansatte, i og med at det var usikkerhet rundt hva de hadde blitt eksponert for og eventuelle skader dette kunne medføre. Videre ble det mye «folkesnakk» og oppmerksomhet i massemedia. Men lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid, kan ikke godkjennes som yrkesskader, jf. folketrygdloven § 13-3 tredje ledd. Vilåårene for å kunne godkjenne posttraumatisk stresslidelse som yrkesskade er dermed etter Rikstrygdeverkets oppfatning ikke til stede, jf. folketrygdloven § 13-3.

Rikstrygdeverket anfører dessuten at det verken faktisk eller rettslig er likhetspunkter mellom det tilfelle advokat Stake henviser til i sitt prosesskrift og foreliggende sak. Hans krav til «likebehandling» av sakene, synes forvekslet med den forvaltningsrettslige doktrine om «usaklig forskjellsbehandling» - som er noe ganske annet.

Selv om det ut fra ankemotpartens standpunkt til øvrige rettslige vilkår ikke er nødvendig å gå inn på kravet til årsakssammenheng, pekes spesielt på at STAMI mener at det her er to nødvendige, men hver for seg ikke tilstrekkelige årsaker til APs aktuelle skade; skadelig eksposisjon og etterfølgende stress. Da sistnevnte ikke kan anses relevant i denne sammenheng, kan sykdommen heller ikke på dette grunnlag godkjennes.

Rikstrygdeverket har også vurdert om APs skade kan godkjennes som yrkessykdom i medhold av folketrygdloven § 13-4 med forskrift. Rikstrygdeverket betviler ikke at AP var utsatt for psykiske påkjenninger i forbindelse med ulmebrannene, men spesielt i den etterfølgende periode. Psykiske påkjenninger er imidlertid ikke en påvirkningsform som etter Rikstrygdeverkets oppfatning omfattes av vedkommende forskrift. Hans plager kan derfor ikke godkjennes som yrkessykdom i folketrygdlovens forstand. Forsåvidt kan tilfellet rettslig sett sammenlignes med de såkalte «mobbesakene», jf. Trygderettens kjennelse i blant annet ankesak TRR-1990-2025.

Det er nedlagt påstand om at Rikstrygdeverkets vedtak av 23. november 1998 stadfestes.

RETTENS BEMERKNINGER:

Ifølge folketrygdloven § 13-3 første ledd menes med «yrkesskade» personskade, sykdom eller dødsfall som skyldes arbeidsulykke. I motsetning til folketrygdloven § 13-4 er det for yrkesskader ikke noe krav til arten sykdom, d.v.s. at alle typer sykdommer i prinsippet kan godkjennes. Begrepet arbeidsulykke er definert i folketrygdloven § 13-3 andre ledd, jf. tredje ledd. Disse lyder slik:

«Som arbeidsulykke regnes en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.

Belastningslidelser som over tid har utviklet seg i muskel-/skjelett-systemet, regnes ikke som yrkesskade. Det samme gjelder lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid.»

Retten oppfatter det slik at Rikstrygdeverkets vedtak om ikke å godkjenne APs plager som yrkesskade er begrunnet i at de ikke anses å skyldes arbeidsulykke i lovens forstand. Da Trygderetten har til behandling også fem andre saker vedrørende ulmebrann ved Y, skal retten gi en noe generell redegjørelse for sitt syn.

Retten legger de faktiske forhold som er referert innledningsvis til grunn for behandlingen.

Etter rettens oppfatning er det klart at en brann på et arbeidssted i prinsippet faller inn under arbeidsulykkesbegrepet. Dette må gjelde selv om det på grunn av virksomhetens art er stor risiko for at brann kan oppstå og slik at arbeidstakerne i større grad enn vanlig må være forberedt på brann. Rikstrygdeverket kan derfor ikke høres med sin anførsel om at siden den aktuelle arbeidsplassen var et sagbruk, måtte arbeidstakerne der være innforstått med faren for blant annet brann. Tilsvarende må gjelde for f.eks skadelig gassutslipp. Annerledes kan det etter rettens syn ikke stille seg for en slik ulmebrann som fant sted ved Y om kvelden 23. november 1990, eller for oppblussingen neste morgen.

Til Rikstrygdeverkets anførsel knyttet til at det i tiden etter ulmebrannen 23. november 1990 og frem til avslutningen av gulvløftingen 2. januar 1991 var perioder med røykutvikling, skal retten bemerke at det ikke er til hinder for å godkjenne en skade som yrkesskade at den er et resultat av flere arbeidsulykker, og også om de er likeartede, f.eks flere ulmebranner.

Det er et spørsmål om forutsetningen i folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum om «en konkret tidsbegrenset» ytre hending er til hinder for godkjenning som yrkesskade dersom det i hele tidsrommet var en

sammenhengende ulmebrann. Slik retten oppfatter faktum i saken, er det ikke nødvendig for den å ta standpunkt til dette spørsmålet. Retten oppfatter det slik at det først og fremst er hovedbrannen 23. november 1990 som kan ha ført til skadevirkninger for AP.

Etter rettens oppfatning kan heller ikke bestemmelsen i folketrygdloven § 13-3 tredje ledd være til hinder for godkjenning. Retten nøyer seg med å vise til følgende uttalelse i Rikstrygdeverkets rundskriv «Kapittel 13. Yrkesskadedekning» på side 40 om bestemmelsen:

«Begrunnelsen for bestemmelsen er at de sykdommer/lidelser dette gjelder er alminnelig utbredte og kan skyldes påvirkninger og belastninger som gjør seg gjeldende såvel utenfor som innenfor arbeidsmiljøet. De har dessuten ofte uklare og sammensatte årsaksforhold.»

Rikstrygdeverket kan heller ikke høres med anførselen om at det i perioder med røykutvikling fortsatt ble jobbet i sagbruket, og at dette ikke ble funnet å gi fare for liv eller helbred for de ansatte. Spørsmålet er etter rettens syn om vedkommende arbeidstaker som følge av ulmebrann faktisk ble skadet.

Det følger av det retten har sagt foran om kravet til sykdommens art at også psykiske skadevirkninger av en arbeidsulykke kan godkjennes som yrkesskade.

Retten har etter dette kommet til at AP var utsatt for en eller flere arbeidsulykker i perioden 23. november 1990 til 2. januar 1991.

Da Rikstrygdeverket har begrunnet sitt vedtak med at det ikke var noen arbeidsulykke og derfor ikke tatt standpunkt til om AP er blitt skadet - f.eks psykisk - som følge av ulmebrann, tar retten i denne omgang ikke standpunkt til dette. Det påankede vedtak må bli å oppheve og saken å hjemvise til ny behandling. Ved den nye behandlingen må det vurderes om AP er blitt skadet som følge av ulmebrann, eventuelt om det må skje en ansvarsfordeling mellom ulmebrann og annen skadelig påvirkning.

Det er etter resultatet i saken ikke nødvendig for retten å drøfte hvorvidt Rikstrygdeverket i en annen sak har godkjent som yrkesskade psykisk skade forårsaket av ulmebrann ved Y, og i tilfelle betydningen av dette. Slik retten ser det, har det heller ikke vært nødvendig for den å behandle forholdet til bestemmelsen om yrkessykdom.

Det er lagt ned påstand om at den ankende part tilkjennes saksomkostninger med kr 1 000. Etter trygderettsloven § 25 første ledd kan retten bestemme at ankemotparten helt eller delvis skal bære de nødvendige utgifter som saken har medført for den ankende part dersom kjennelsen er til gunst for ham. Retten finner det rimelig at AP har søkt juridisk bistand og han bør tilkjennes saksomkostninger med det oppgitte beløp.

Kjennelsen er enstemmig.

Slutning:

- 1. Rikstrygdeverkets vedtak av 23. november 1998 oppheves og saken hjemvises til ny behandling.*
- 2. Rikstrygdeverket pålegges å dekke APs saksomkostninger i anledning ankesaken. Salæret til prosessfullmektigen fastsettes til kr 1.000 - ettusen - kroner.*